

لوازم سگ گردانی و نگهداری از آن از دیدگاه فقه شیعه

امیرحسین عفتی^۱

مجتبی عفتی^۲

چکیده

سگ ها از قدیم الایام همیشه کمک کار انسان بوده و در امر های مختلف انسان از او بهره می گرفته است و بی تردید در جهان امروز نیز گستره ی خدمات سگ بسیار گسترده تر شده و حیوان سگ در موارد مختلف همچون کشف مواد مخدر، مواد منفجره، یافتن کسانی که زیر آوار مانده اند، مسیر یابی، تشخیص بیماری، گله داری، بارکشی و ده ها مورد دیگر به کمک انسان شتافته است و نه فقط این بلکه در خصوصی ترین بخش های زندگی انسان وارد شده و گاهی به عنوان فرزند پذیرفته میشود و انسان ها بعضی از نیاز های عاطفی خودشان را توسط این حیوان تامین میکنند لذا سگ که ضرورت دارد جایگاه سگ در دین و احکام و مسائل این حیوان بررسی شده و تبیین گردد. اسلام حیوانات مختلفی همچون کبوتر و خروس را توصیه کرده اما حیوانی چون سگ که خصوصیات بسیار خوبی دارد در اسلام منع شده است و باید این مسئله و چرایی آن مورد بررسی قرار میگرفت درحالیکه با وجود این ضرورت هنوز تحقیق جامعی که تمام مسائل سگ را در بر بگیرد انجام نشده است از همین روی در تحقیق حاضر بصورت جامع به موضوعات مختلف نجاست، نگهداری، خرید و فروش و حقوق سگ پرداختیم و در بعضی موضوعات حکم اولی و عناوین ثانوی تفکیک شده و به هردو جهت پرداخته شده است.

کلید واژه: سگ، نجاست، نگهداری سگ، احکام سگ، معامله سگ

۱ طلبه سطح ۱، حوزه علمیه قم، قم، مدرسه شهیدین، mojtaba_efati@miu.ac.ir

۲ استاد مدعو- مربی- گروه فقه و اصول- دانشکده فقه خانواده- جامعه المصطفی (ص)- دانشگاه مجازی المصطفی (ص)

ORCID:0000-0001-8273-8604--- mojtaba_efati@miu.ac.ir

مقدمه

در طول تاریخ انسان ها همیشه در تلاش برای به کار گرفتن حیوانات جهت بهتر کردن عملکرد خودشان در کار ها بوده اند. سگ ها از جمله اولین حیوان هایی بودند که انسان بهره های زیادی از او می برد و در دنیای امروز نیز گستره ی خدمات سگ بسیار گسترده تر شده است. امروزه بسیاری از ملت ها به سگ میپردازند و بخصوص در نسل جدید شاهدیم حیوان سگ بسار مورد توجه انسان قرار گرفته و حتی بعضا جایگاه فرزند را هم گرفته است. با توجه به کارایی های متعدد سگ در جامعه امروزی، سوالات زیادی برای جامعه مسلمان مطرح میشود مانند: آیا نصوص قطعی دال بر نجس بودن سگ وجود دارد؟ حکم نگهداری آنها در خانه چیست؟ آیا خرید و فروش آنها جایز است؟ لازم است مسلمانان جایگاه سگ را در دین اسلام دانسته و بدانند چطور با این پدیده رفتار کنند. در زمینه لوازم و نگهداری سگ گردانی تحقیقات زیادی صورت گرفته اما هیچکدام بصورت جامع به تمامی موضوعات نپرداخته و بعضا بین حکم اولی و عناوین ثانوی تفکیک نشده است. به همین جهت در این مقاله سعی خواهیم کرد دقیق ترین احکام مورد نیاز این حیوان را بررسی کرده و جایگاه سگ را در دین تبیین کنیم

بدنه

سگ یا سگ اهلی زیرگونه اهلی گرگ ها و پستانداری از زیرراسته سگ سانان است. سگ نخستین جانوری است که به دست انسان اهلی شد. سگ ها نقش های گوناگونی در جوامع انسانی بر عهده گرفته اند و انسان ها از آن ها برای شکار (سگ شکاری)، گله داری (سگ گله)، بارکشی (سگ سورتمه)، محافظت، کمک به پلیس (سگ پلیس) و نیروهای مسلح (سگ نظامی)، همراهی و همدمی به عنوان حیوان خانگی، کمک به اشخاص دچار ناتوانی (سگ دستیار) و ده ها زمینه دیگر استفاده می کنند

سگ ها از نظر منفعت به دو دسته تقسیم میشوند:

الف. سگ هایی که منافع عقلایی دارند مثل سگ شکارچی یا سگ نگهبان یا سگ پلیس یا سگ مسیر یاب یا سگ امداد و نجات و...

ب. سگ هایی که منافع عقلایی ندارند مثل سگ های زینتی و....

نجاست سگ

نجاست در لغت: واژه نجس در لغت به معنای پلیدی و ناپاکی است و بر هر آنچه که پاک نباشد اطلاق میشود

راغب اصفهانی نجس را به معنی پلیدی ظاهری و باطنی میداند: النجاسة القذارة و ذلك ضربان: ضرب يدرک بالحاسة وضرب يدرک بالبصيرة (نجاست، قذارت و کثیفی است که بردو نوع می باشد آنکه با حواس انسان قابل درک است و آنکه با دیده بصیرت درک میشود) (راغب اصفهانی، ۱۴۱۲ق، ص ۷۹۱)

نجاست در اصطلاح: شیئی که بخاطر شدت پلیدی و ناپاکی و همچنین دستور آمده از طرف شارع باید از آن دوری و اجتناب کرد

کلمه نجس در بین فقها بر همین معنای اصطلاحی حمل میشود. شیخ طوسی در تفسیر ایه ۲۸ سوره توبه میفرمایند: من باشر ید کافر، وجب علیه ان يغسل یده إذا کانت یده او ید المشرک رطبة (الشیخ الطوسی، ۱۳۷۲، ج ۵، ص ۲۰۰)

طبق روایات سگ نجس العین است و تمام اجزاء او نجس هست:

روایت اول: عذافر از امام صادق(علیه السلام) از نوشیدن و وضو گرفتن با پس مانده آبی که بعضی از حیوانات (سنور، گوسفند، گاو، شتر، الاغ، اسب، استر و درندگان) نوشیده اند، سوال کرد. امام فرمود: بنوش و وضو بگیر. سپس از سگ سوال کردم. امام فرمود: نه. پرسیدم: آیا او یک درنده (مثل دیگر درندگان) نیست؟ فرمود: نه به خدا، او نجس است. نه به خدا، او نجس است (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱، ص ۲۲۶).

روایت دوم: عبدالله بن ابی یعفور از امام صادق(علیه السلام) نقل می کند: همانا خداوند نیافرید خلقی را که نجس تر از سگ باش (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱، ص ۲۲۶).

روایت سوم: فضلمی گوید از امام صادق(علیه السلام) از پس مانده حیوانات (گره، گوسفند، گاو، شتر،...) سوال کردم؛ و امام فرمود: اشکالی ندارد. تا اینکه از سگ سوال کردم؛ و امام فرمود: پلید و نجس است (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۳، ص ۴۱۳).

روایت چهارم: راوی حکم سگ را از امام صادق (علیه السلام) سؤال کرد، حضرت فرمود: پلید و نجس است، از اضافه آبی که آشامیده نباید وضو گرفته شود، آن آب را بریز و (ظرف) را بار اول با خاک و سپس با آب بشوی (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۳، ص ۴۱۵).

روایت پنجم: ابن شریح، حکم نیم خورده سگ را از امام صادق (علیه السلام) پرسید که آیا می توان از آن نوشید یا با آن وضو گرفت؟ حضرت فرمود: نه، راوی پرسید: آیا او یک درنده (مثل دیگر درندگان) نیست؟ فرمود: نه، به خدا سوگند، او نجس است. نه، به خدا سوگند، او نجس است (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۳، ص ۴۱۶)..

روایت ششم: ابی سهل می گوید از امام صادق (علیه السلام) درباره گوشت سگ سؤال کردم، حضرت فرمود: از حیوانات مسخ شده است. گفتم آیا حرام است؟ امام فرمود: نجس است. سه مرتبه این سوال را تکرار کردم و هر سه بار امام فرمود: نجس است (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۳، ص ۴۱۷).

تمامی انواع سگ ها اعم از اینکه چه نافع باشند چه غیر نافع نجس هستند و استثنایی در این زمینه نیست

محمد بن مسلم از امام صادق (علیه السلام) در مورد سگ سلوقی (یک نوع سگ شکاری معروف) سوال کرد. حضرت فرمود: چنانچه او را لمس کرده ای، دست را بشوی (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۳، ص ۴۱۶).

حکم نگهداری سگ

اول به حکم اولی نگهداری از سگ پرداخته سپس به عناوین ثانویه ای که مترتب بر این مساله هست پرداخته میشود. در بخش حکم اولی با صرف نظر از عناوین ثانویه بررسی میشود چون ممکن است عنوانی مثل تشبه به کفار حکم اولی را تغییر دهد

حکم اولی سگ های نافع: سگ هایی که نفع عقلایی دارند نگهداری آنها جایز است
يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلَّبِينَ
تَعْلَمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
سَرِيعُ الْحِسَابِ (مائده ۴).

از تو سؤال می‌کنند چه چیزهایی برای آنها حلال شده است؟ بگو: «آنچه پاکیزه است، برای شما حلال گردیده؛ (و نیز صید) حیوانات شکاری و سگهای آموخته (و تربیت یافته) که از آنچه خداوند به شما تعلیم داده به آنها یاد داده‌اید، (بر شما حلال است)؛ پس، از آنچه این حیوانات برای شما (صید می‌کنند و) نگاه می‌دارند، بخورید؛ و نام خدا را (به هنگام فرستادن حیوان برای شکار،) بر آن ببرید؛ و از (معصیت) خدا بپرهیزید که خداوند سریع الحساب است در این ایه شریفه خداوند اشاره می‌فرماید که بهره بردن از سگ های شکاری و تربیت یافته جایز است و از انجایی که بهره بردن از این سگ ها جز با نگهداری امکان پذیر نیست بنابراین به دلالت التزامی، جواز نگهداری از آنها برداشت میشود. همچنین از الفا خصوصیت استفاده کرده و جواز نگهداری دیگر سگ های نافع را نیز برداشت میکنیم

اما ممکن است سوال شود چرا در آن زمان فقط برخی سگ های خاصی گفته شده است ؟ جواب: زیرا در آنموقع سگ ها کارکرد دیگری نداشتند

در ادامه روایاتی که از اهل بیت در مورد جواز نگهداری سگ های نافع بدست ما رسیده را بررسی میکنیم:

امیرالمومنین حضرت علی علیه السلام: هیچ خیری در سگ ها نیست به جز سگ شکاری و سگ نگهبان گله (الشیخ الكلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۶، ص ۵۵۲).

ابوهیره از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده است: کسی که سگی را نگهداری کند که برای شکار یا نگهبانی از گله و زمین نباشد ، هر روز یک قراط از عمل او کاسته میشود (ابن ابی جمهور، ۱۴۰۳ق، ج ۳، ص ۴۵۲).

در روایتی نقل شده: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم به اهل قاصیه اجازه داد تا از سگ نگهداری کنند (الشیخ الكلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۶، ص ۵۵۳).

در حدیثی نقل شده است جبرئیل نزد رسول خدا آمد و برای ورود به منزل ایشان اذن خواست و پیامبر اذن ورود دادند اما جبرئیل وارد نشد . پیامبر با مشاهده این صحنه از خانه خارج شدند و علت داخل نشدن جبرئیل را جویا شدند . جبرئیل پاسخ داد ما فرشتگان در منزلی که سگ یا تصویر باشد وارد نمیشویم . سپس پیامبر دستور قتل همه ی سگ های مدینه را صادر کرد . پس از این ماجرا عده ای از ایشان در مورد شکار توسط سگ ها پرسیدند

و پس از مدتی سکوت وحی نازل شد که نگهداری از سگ های نافع جایز است . بنابراین نگهداری از سگ های شکاری و نگهبان از حکم سابق استثنا شد طبرسی ج ۳ ص ۲۲۲ حکم اولی سگ های غیر نافع: نگهداری سگ های غیر نافع به حکم اولی مکروه است

روایات:

امام صادق علیه السلام : کراهت دارد که در خانه مسلمان سگ وجود داشته باشد. (الشیخ الكلینی، ۱۴۰۷ ق، ج ۶، ص ۵۵۲).

امام صادق علیه السلام به نقل از پیامبر میفرمایند : جبرئیل نزد من آمد و گفت : ما فرشتگان در خانه ای که سه چیز باشد وارد نمیشویم : سگ ، تصویر بدن ، و ظرفی که در آن بول میشود (الشیخ الكلینی، ۱۴۰۷ ق، ج ۳، ص ۳۹۳).

تعبیر عدم ورود ملائکه برای فعل حرام به کار نمیروند چون ترک فعل حرام لازم است و به هیچ وجه ارتکاب آن جایز نیست و برای تحقق این امر باید از تعبیری الزام آور مانند نهی یا تهدید به عذاب استفاده شود و عدم ورود ملائکه چنین دلالتی ندارد در نتیجه نهایتا دلالت بر کراهت دارد (نوری، سید حسین، سعید، سبئی جهرمی (۱۴۰۲)، واکاوی فقهی نگهداری از انواع سگها از منظر مذاهب اسلام، مجله فقه، ش ۱، صص ۱۳۳).

بعد از بررسی حکم اولی حالا باید عناوین ثانویه ای که مترتب بر این مساله میشود و حکم اولی را تغییر میدهد را هم مورد بررسی قرار دهیم:

دلیل اول: ایذاء

نگهداری سگ ممکن است باعث سر و صدا شود مخصوصا در مکان های شهری مثل آپارتمان ها و یا خانه های ویلایی که همسایه های دیوار به دیوار دارند در این مکان ها صدا به خوبی به خانه دیگر منتقل میشود و عرفا در این مکان ها نگهداری سگ رایج نیست و مردم عادت به آن ندارند و این سر و صدا باعث آزار آنها میشود. همچنین نگهداری سگ مستلزم رفت و آمد هست چه در محل زندگی و چه در مکان های عمومی مثل پارک ها و این رفت و آمد ممکن است باعث وحشت مردم به خصوص کودکان شود

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا (احزاب ۵۸)

و آنان که مردان و زنان باایمان را به خاطر کاری که انجام نداده‌اند آزار می‌دهند؛ بار بهتان و گناه آشکاری را به دوش کشیده‌اند

دلیل دوم: تشابه به کفار

فرهنگ نگهداری از سگ در منزل از کشور های غربی و کفار رسیده است و اگر این تشابه به جهت تبعیت از کفار باشد حرام است

تشبه به کفار سه حالت میتواند داشته باشد: ۱. تشبه به کفار به نیت تبعیت از کفار و خروج از اسلام ۲. تشبه به کفار تنها به نیت تبعیت از کفار ۳. تشبه به کفار بدون نیت خروج از اسلام و تبعیت از کفار (نوری، سید حسین، سعید، سیوئی جهرمی (۱۴۰۲)، واکاوی فقهی نگهداری از انواع سگها از منظر مذاهب اسلام، مجله فقه، ش ۱، صص ۱۲۷)

اگر قسم اول باشد قطعاً حرام بوده و از مصادیق ارتداد هست: وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا، کسی که بعد از آشکار شدن حق، با پیامبر مخالفت کند، و از راهی جز راه مؤمنان پیروی نماید، ما او را به همان راه که می‌رود می‌بریم؛ و به دوزخ داخل می‌کنیم؛ و جایگاه بدی دارد (نساء ۱۱۵)

اگر قسم دوم باشد ادله ای داریم که دلالت بر حرمت آن دارد: وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ ۖ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ، و از هوسهای آنان پیروی مکن! و از آنها برحذر باش، مبدا تو را از بعض احکامی که خدا بر تو نازل کرده، منحرف سازند (مائده ۴۹)

اگر از قسم سوم باشد دلیلی برای حرمت آن نداریم و ادله ظهور در کراهت دارند:

امام صادق علیه السلام: صحن خانه هایتان را جارو کنید و خود را شبیه یهودیان نکنید (الشیخ الكلینی، ۱۴۰۷ق، ج ۶، ص ۵۳۱).

پیامبر خدا: سبیل ها را کوتاه کنید و محاسن را بلند بگذارید و خود را شبیه مجوسیان نکنید. (الشیخ الصدوق، ۱۴۱۳ق، ج ۱، ص ۲۹۱).

دلیل سوم: آسیب های پزشکی ناشی از سگ

یکی از عناوین ثانویه ای که میتواند موجب حرمت نگهداری سگ شود آسیب های پزشکی ای هست که در ارتباط با سگ میتواند برای ما یا دیگران داشته باشد. سگ از بدو

تولد خاستگاه بیماری های گوناگونی هست که میتواند سلامتی صاحب خود یا کسانی که با حیوان در ارتباط اند را به خطر بیندازد. برخی از این بیماری ها را به طور مختصر بررسی میکنیم:

تب مالت: یک بیماری باکتریایی است که باعث ایجاد بیماری شبیه آنفولانزا در انسان می شود. اگرچه نادر است، اما می تواند از طریق تماس با حیوانات حامل باکتری، از جمله سگ، سرایت کند. (مایک هاسکینز، ۲۰۲۲م)

از جدی ترین عارضه ای که تب مالت در بدن ایجاد می کند عفونت پوشش درون قلب است. در صورتی که این عفونت برطرف نشود می تواند دریچه های قلب را تخریب نماید و باعث مرگ فرد گردد

عفونت کمپیلوباکتریوز: این عفونت باکتریایی می تواند از طریق تماس با مدفوع سگ و گربه حامل باکتری به انسان سرایت کند (مایک هاسکینز، ۲۰۲۲م)

تب شالیزار: این نوع عفونت باکتریایی از طریق ادرار سگی که دارای باکتری است پخش می شود (مایک هاسکینز، ۲۰۲۲م)

هاری: هاری از سگ به انسان از طریق گاز گرفتن یا خراش سرایت میکند. هاری می تواند انواع مختلفی از اثرات جدی را بر روی سیستم عصبی مرکزی ایجاد کند و علائمی شبیه آنفولانزا از جمله تب، ضعف عضلانی و گزگز ایجاد کند. همچنین ممکن است در محل گزش احساس سوزش کنید. تا زمانی که این علائم ظاهر شوند، اغلب برای درمان خیلی دیر است. (مایک هاسکینز، ۲۰۲۲م)

درماتوفیتوز: این یک بیماری پوست و پوست سر است که توسط یک قارچ ایجاد می شود. می تواند بین حیوانات پخش شود و از طریق تماس نیز می تواند از سگ و گربه به انسان منتقل شود (مایک هاسکینز، ۲۰۲۲م)

سالمونلوز: سالمونلوز علائمی مانند تب، اسهال و استفراغ ایجاد می کند. می تواند از طریق تماس با سگی که میکروب دارد یا با مدفوع یا بزاق سگ به انسان سرایت کند (مایک هاسکینز، ۲۰۲۲م)

حکم خرید و فروش سگ

قبل از ورود به بحث بیان یک مقدمه ضروری هست. برخی این چنین استدلال کرده اند که یکی از معاملات حرام معامله عین نجاست است، یعنی اگر چیزی نجس هست معامله آن حرام است پس وقتی سگ نجس هست معامله آن هم خود به خود حرام میشود. در جواب باید گفت حکم تحریم خرید و فروش، دایر مدار منفعت و سود عقلایی است یعنی اگر شیئی سود عقلایی داشت معامله اش جایز است و آلا جایز نیست چه نجس باشد چه طاهر و نجاست آن دخیلی در جایز بودن یا نبودن خرید و فروش ندارد. مانند خون که شیئی نجس است اما هم اکنون از آن استفاده عقلایی میشود بنابراین خرید و فروش آن جایز است. در گذشته هم چون نجاسات منفعت عقلایی نداشتند علما حکم به حرمت معامله نجاست میدادند

از انواع سگ های نافع میشود مثال زد مانند سگ شکاری، سگ نگهبان، سگ گله و... و از انواع سگ های غیر نافع مثل سگ ولگرد و سگ زینتی و...

روایات خرید و فروش سگ:

از امام صادق(علیه السلام) در مورد بهای سگی که شکاری نیست، سوال شد. حضرت فرمود: سُحْت (حرام) است؛ اما (گرفتن بهای) سگ صید اشکالی ندارد (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱۷، ص ۱۱۸).

امام رضا(علیه السلام) در سخنی فرمود: بهای سگ، سُحْت (حرام) است (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱۷، ص ۱۱۸).

ابی بصیر از امام صادق(علیه السلام) از بهای سگ شکاری سوال کرد، حضرت فرمود: اشکالی ندارد؛ اما بهای دیگر سگها حلال نیست. (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱۷، ص ۱۱۹).

رسول خدا(صلی الله علیه وآله) در سخنی فرمود: بهای شراب، بهای زناکار، و بهای سگی که شکار نمی کند، سُحْت (حرام) است. (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱۷، ص ۱۱۹).

امام رضا(علیه السلام) فرمود: قیمت سگ سُحْت است و سُحْت در آتش است. (حر عاملی، ۱۴۱۴ق، ج ۱۷، ص ۱۲۰).

حقوق سگ به عنوان حیوان

اما بعد از تمامی مباحثی که گفته شد مثل نجس بودن سگ و حرام بودن خرید و فروش سگ های غیر نافع باید این نکته را خاطر نشان کرد که این مباحث دلیلی براینکه سگ حق و حقوقی نداشته باشد نیست بلکه سگ به عنوان یک حیوان و یک موجود زنده دارای حقوقی هست اما رعایت حقوق سگ این نیست که او را مونس و هم بازی خود قرار دهی بلکه با رسیدگی به آب و غذایش و کمک کردن به او در صورت نیاز و آزار نرساندن به او حقوقش را رعایت کرده ای.

در کتب فقهی آمده است: اگر شخصی، به مقدار وضو گرفتن آب داشته باشد، و بترسد که اگر با آن وضو بگیرد، دچار تشنگی شود، بر او واجب است که تیمم کند و آب را برای نوشیدن نگهدارد. صاحب جواهر(قدس سره)، پس از نقل این فتوا می نویسد: «وکذا الحيوان اذا كان كذلك وان كان كلباً»؛ (اگر از تشنگی حیوانی نیز بترسد، حکم همین است، گرچه آن حیوان، سگ باشد). (محمد حسن نجفی، ۱۴۱۲ق، ج ۵، ص ۱۱۴).

پیامبر خدا: از مثله کردن بهره‌زید، هر چند در مورد سگ آزار رساننده باشد (محمد بن حسین شریف، ۱۳۷۹، ص ۴۲۲).

نجیح گوید: حسن بن علی(علیه السلام) را دیدم که مشغول خوردن غذا بود و سگی روبروی او قرار گرفته بود، هر لقمه ای که می خورد یک لقمه هم به آن سگ می داد. عرض کردم: یابن رسول الله! این سگ را از سفره غذای شما دور کنم؟ حضرت فرمود: رهایش کن زیرا من از خداوند حیا می کنم که جاننداری به من نگاه کند و من بخورم و به او نخورانم (علامه مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۴۳، باب ۱۶).

شیخ طوسی در مبسوط می نویسد: روایت شده از رسول خدا(صلی الله علیه وآله) که آن حضرت فرمود: در شب معراج، ... بر بهشت اطلاع یافتم. در آن جا زن بدکاره ای را دیدم. درباره او پرسیدم. گفته شد: سبب پاداش وی این است که روزی گذرش به سگی افتاد که از شدت تشنگی زبانش بیرون افتاده بود. وی لباس خود را در چاه فرو برد، آب آن را در گلوئی سگ فشرد، تا سیراب شد. بدین سبب خدا او را بخشید (شیخ طوسی، ۱۳۷۲، ج ۶، ص ۴۷).

امام صادق(علیه السلام) می فرمایند: در کتاب امام علی(علیه السلام)، دیه سگ شکاری چهل درهم دانسته شده است (الشیخ الصدوق، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۵۳۹).

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: دیه سگ شکاری سلوقی چهل درهم است، بر مبنای دستوری که رسول خدا (صلی الله علیه وآله وسلم) به بنی خزیمه در این باره داد (الشیخ الصدوق، ۱۴۱۳ق، ج ۲، ص ۵۳۹).

نتیجه

با توجه به مباحثی که مطرح شد کاملاً مشخص شد که سگ نجس العین هست و نجس بودن او هیچ ارتباطی به نافع یا غیر نافع بودن و نوع استفاده انسان از او ندارد و همچنین بحث بیماری سگ. اما در بحث نگهداری و جواز خرید و فروش سگ باید فرق گذاشت بین نافع و غیر نافع بودن و هرکدام حکم مجزای خودش را دارد

منابع

۱. ابن بابویه، محمد بن علی، ۱۳۸۵ق، علل الشرائع، نجف، المكتبة الحیدریه
۲. ابن بابویه، محمد بن علی، ۱۴۱۳ق، من لا یحضر الفقیه قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم
۳. اصفهانی، حسین بن محمد راغب، ۱۴۱۲ق، مفردات الفاظ قرآن، بیروت، دارالقلم
۴. جمعی از شاگردان، ۱۴۱۸ق، موسوعة الإمام الخوئی، قم، التوحید للنشر
۵. حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۴۱۴ق، وسائل الشیعه، قم، آل البيت
۶. خمینی، روح الله، ۱۳۸۵، تحریر الوسيله، قم، عروج
۷. طوسی، محمد بن حسن، ۱۳۸۷ق، المبسوط فی الفقه الامامیه، تهران، مکتبه المرتضویه
۸. طوسی، محمد بن حسن، ۱۴۰۷ق، تهذیب الاحکام، تهران، دار الكتاب الاسلامیه
۹. عاملی، زین الدین، ۱۳۸۲، الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیه، قم، مجمع الفکر الاسلامی
۱۰. کلینی، محمد بن یعقوب، ۱۴۰۷ق، الکافی، تهران، دار الكتاب الاسلامی
۱۱. مجلسی، محمد باقر، ۱۴۰۳ق، بحار الأنوار الجامعة لدُرر أخبار الأئمة الأطهار، بیروت، دار احیاء التراث العربی
۱۲. میرزا حسین، نوری، ۱۴۰۸ق، مستدرک الوسائل، قم، الناشر مؤسسة آل البيت علیهم السلام لإحياء التراث
۱۳. نائینی، محمد حسین، ۱۳۷۳ق، منیه الطالب فی حاشیه المکاسب، تهران، المکتبه المحمدیه
۱۴. نجفی، محمد بن حسن، ۱۳۸۵، جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، قم، دانشگاه قم

